

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 267/2020-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duřu prerokoval ústavné sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Janou Polakovičovou, Studenohorská 42, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 7/1999 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 7/1999 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 7/1999 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie každej zvlášť v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je im Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý nahradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 396,48 € (slovom tristodeväťdesiatšesť eur a štyridsaťosem centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Jany Polakovičovej, Studenohorská 42, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavným s'ťažnostiam n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

I.A Obsah ústavnej s'ťažnosti

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. júna 2020 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „s'ťažovateľka v 1. rade“), zastúpenej advokátkou [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 7/1999 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka v 1. rade je jednou z právnych nástupcov žalovanej v 3. rade v konaní o určenie vlastníckeho práva k podielu na nehnuteľnosti. Predmetom konania je určenie, že parcela [REDAKOVANÉ] s výmerou 4366 m²

v podiele 1/12 patrí do dedičstva po [REDACTED]. Konanie sa začalo podaním žaloby na okresnom súde 25. januára 1999 a ku dňu podania ústavnej sťažnosti sťažovateľkou v 1. rade nebolo napadnuté konanie stále skončené.

3. Sťažovateľka v 1. rade namietala okrem iného aj to, že 1. februára 2017 bolo predmetné konanie prerušené do právoplatného rozhodnutia okresného úradu, katastrálneho odboru vedeného pod č. X-213/2016, pričom [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka v 2. rade“, spolu so sťažovateľkou v 1. rade ďalej aj „sťažovateľky“), sestra sťažovateľky v 1. rade (a zároveň ďalšia zo žalovaných v predmetnom konaní, pozn.), mala oznámiť okresnému súdu listom 19. októbra 2017 aj 17. decembra 2019, že predmetné konanie pred katastrálnym úradom je už právoplatne skončené. Sťažovateľka v 1. rade spolu so sťažovateľkou v 2. rade podali 16. marca 2020 aj sťažnosť na prietahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu. Podľa vyjadrenia podpredsedníčky okresného súdu z 24. apríla 2020 považovala sťažnosť sťažovateľiek na prietahy vzhľadom na celkovú dĺžku konania za dôvodnú. Sťažovateľka v 1. rade tvrdila, že nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

4. Vzhľadom na prietahy si sťažovateľka v 1. rade uplatnila aj primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 €. Výšku uplatneného finančného zadosťučinenia odôvodnila tým, že z dôvodu prietahov nemôže uplatňovať svoje vlastnícke právo. Dodala, že vzhľadom na prietahy stratila dôveru, ktorú vkladala do spravodlivého súdneho systému.

5. Sťažovateľka v 1. rade navrhovala, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„1. Okresný súd Bratislava III. postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 7C 7/99 o určenie, že nehnuteľnosť špecifikovaná v žalobe patrí do dedičstva po poručníkovi [REDACTED] porušil základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na

prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III. sa prikazuje, aby v konaní sp. zn. 7C 7/99 bez zbytočných prieťahov konal.

3. [REDAKOVANÉ] sa priznáva primerané zadostučinenie v sume 10 000,- eur (slovom desaťtisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III. povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III. je povinný [REDAKOVANÉ] uhradiť trovy právneho zastúpenia na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Jany Polakovičovej, so sídlom Studenohorská 42, Bratislava do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

I.B Procesný postup ústavného súdu a chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v 1. rade predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 267/2020-13 z 9. júna 2020 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu. Ústavný súd predbežne prerokoval (v inom senáte, pozn.) aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky v 2. rade a uznesením č. k. III. ÚS 298/2020-13 zo 4. augusta 2020 ju tiež prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

7. Ústavný súd uznesením č. k. PLs. ÚS 43/2020-6 z 26. augusta 2020 v záujme hospodárnosti spojil konanie o ústavných sťažnostiach sťažovateľky v 1. rade a sťažovateľky v 2. rade na spoločné konanie, pretože obe namietajú porušenie svojich práv okresným súdom v totožnom súdnom konaní (sp. zn. 7 C 7/1999), vychádzajú z totožných skutkových a právnych okolností vecí a rovnaký je tiež rozsah označených práv, ktoré sú predmetom prieskumu ústavného súdu. Ústavný súd podotýka, že vo svojej ústavnej sťažnosti neuviedla sťažovateľka v 2. rade žiadny iný argument nad rámec argumentov v ústavnej sťažnosti sťažovateľky v 1. rade (pozri bod 3 odôvodnenia tohto nálezu), preto ich ústavný súd už znova neopakoval (obe sťažovateľky sú zastúpené rovnakou právnou

zástupkyňou, pozn.). Rovnako ako sťažovateľka v 1. rade si aj sťažovateľka v 2. rade uplatnila primerané finančné zadostučinenie vo výške 10 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

8. Ústavný súd následne výzvou z 22. júna 2020 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti a upusteniu od ústneho pojednávania. Predseda okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 27. júla 2020 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti, pričom k samotnej ústavnej sťažnosti sa žiadnym spôsobom nevyjadril. K jeho podaniu bolo pripojené vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá sa vyjadrila k postupu súdu od momentu, keď jej bol pridelený predmetný spis, t. j. od 3. januára 2019. Zákonná sudkyňa uviedla, že v súdnom spise sa nenachádzajú sťažovateľkou uvádzané oznámenia z 19. októbra 2017 a zo 17. decembra 2019 preukazujúce odpadnutie dôvodu na prerušenie predmetného konania do právoplatného rozhodnutia okresného úradu, katastrálneho odboru vedeného pod č. X-213/2016. Zákonná sudkyňa teda uviedla, že sťažovateľky boli v konaní pasívne a neiniciovali pokračovanie v prerušenom konaní. Podľa vyjadrenia zákonnej sudkyne okresný súd po odpadnutí dôvodu prerušenia pokračoval v konaní plynulo a bez prierahov.

9. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd 11. augusta 2020 vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľiek, aby v prípade, ak by to považovali za potrebné, zaujala stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré jej v prílohe zaslal. Právna zástupkyňa sťažovateľiek v podaní doručenom ústavnému súdu 26. augusta 2020 súhlasila s upustením od ústneho pojednávania. K vyjadreniu zákonnej sudkyne uviedla, že jej tvrdenie o tom, že sťažovateľky boli v konaní nečinné, vychádza zrejme z neznalosti súdneho spisu. Na potvrdenie svojich slov pripojila k svojmu vyjadreniu kópie e-mailovej komunikácie s podateľňou okresného súdu. Zároveň zdôraznila, že samotné zisťovanie, či odpadla prekážka, pre ktorú bolo súdne konanie prerušené, je v prvom rade vecou súdu, a nie strán v konaní.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich podaniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Ústavný súd po nahliadnutí do predloženého spisového materiálu okresného súdu (sp. zn. 7 C 7/1999) vyhotovil chronológiu úkonov okresného súdu v predmetnom konaní. Keďže ide o extrémne dlhé konanie (21 rokov), ústavný súd do odôvodnenia tohto nálezu zahrnul len časť tejto chronológie od 28. mája 2012. Urobil tak z dôvodu prehľadnosti, pretože pred týmto dátumom bolo vykonané veľké množstvo úkonov, pri ktorých ústavný súd nemohol konštatovať, že by bol okresný súd nečinný alebo konal neefektívne (napriek tomu, že už v tom čase trvalo predmetné konanie 13 rokov). Skrátená chronológia úkonov je teda takáto:

- Dňa 28. mája 2012 boli doplnené písomné záverečné reči žalobcov a následne bol na pojednávaní vyhlásený rozsudok vo veci.

- Dňa 31. mája 2012 súdu bolo doručené vyčíslenie trov právneho zastúpenia žalovaných.

- Dňa 28. augusta 2012 žalobcovia podali odvolanie proti rozsudku.

- Dňa 4. septembra 2012 okresný súd vyrubil súdny poplatok za podané odvolanie.

- Dňa 6. septembra 2012 okresný súd zaslal odvolanie účastníkom protistrany na vyjadrenie.

- Dňa 17. septembra 2012 sa k odvolaniu žalobcov vyjadrili žalovaní v 3. a 4. rade.

- Dňa 21. septembra 2012 žalobcovia zaplatili súdny poplatok za odvolanie.

- Dňa 4. októbra 2012 sa k odvolaniu žalobcov vyjadrili žalovaní v 1. a 2. rade.

- Dňa 5. októbra 2012 okresný súd predložil súdny spis odvolaciemu súdu.

- Dňa 4. júna 2015 bolo okresnému súdu doručené uznesenie odvolacieho súdu (č. k. 4 Co 451/2012-519 z 28. apríla 2015), ktorým zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

- Do súdneho spisu bolo zároveň pripojené osvedčenie o dedičstve notárky JUDr. Ludmily Joanidisovej (č. k. 65 D 521/2014-19, Dnot 64/2014L z 27. októbra 2014), ktoré osvedčuje právne nástupníctvo sťažovateľiek po jednej z pôvodne žalovaných.

- Dňa 6. novembra 2015 žalobkyňa v 1. rade vznesla námietku proti zákonnej sudkyňi a zároveň podala sťažnosť na postup súdu.

- Dňa 10. novembra 2015 zákonná sudkyňa sa vyjadrila k námietke zaujatosti.

- Dňa 11. novembra 2015 pojednávanie bolo odročené na neurčito pre vznesenú námietku zaujatosti a zároveň okresný súd vyrubil súdny poplatok za námietku zaujatosti.

- Dňa 12. novembra 2015 predseda okresného súdu odpovedal na sťažnosť žalobkyne v 1. rade.

- Dňa 25. novembra 2015 súdny spis bol predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti.

- Dňa 11. decembra 2015 odvolací súd vrátil okresnému súdny spis ako nesprávne predložený, pretože žalobkyňa v 1. rade namietala postup zákonnej sudkyne v prejednávanej veci, pričom na takúto námietku zaujatosti súd podľa zákona nemá prihliadať.

- Dňa 11. apríla 2016 pojednávanie nariadené na tento deň bolo odročené na 23. máj 2016, pričom tento termín bol následne zmenený na 19. september 2016 (dlhodobá práceneschopnosť sudkyne) a neskôr znova zmenený na 23. november 2016 a potom znova na 1. február 2017.

- Dňa 31. januára 2017 bolo okresnému súdu doručené podanie žalovaných v 1. a 2. rade spolu s pripojenými listinami.

- Dňa 1. februára 2017 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd prerušil konanie do právoplatnosti rozhodnutia Okresného úradu Bratislava, katastrálneho odboru vedeného pod č. X-213/2016.

- Dňa 9. marca 2017 okresný súd vykonal dopyt na dedičské konanie po jednom zo žalovaných, ktorý zomrel.

- Dňa 10. októbra 2017 príslušný notársky úrad zaslal okresnému súdu uznesenie o zastavení dedičského konania (majetok nepatrnej hodnoty).

- Dňa 23. júla 2018 okresnému súdu došlo vypovedanie zastupovania právnym zástupcom sťažovateľiek.

- Dňa 3. januára 2019 došlo k zmene zákonnej sudkyne v predmetnej veci.

- Dňa 1. apríla 2020 okresný súd vykonal dožiadanie stavu konania na Okresnom úrade Bratislava.

- Dňa 25. marca 2020 sťažovateľky podali sťažnosť predsedovi okresného súdu na priet'ahy v konaní.

- Dňa 24. apríla 2020 odpoveď podpredsedníčky súdu, v ktorej vyhodnotila sťažnosť sťažovateľiek na priet'ahy ako dôvodnú.

- Dňa 7. mája 2020 okresnému súdu prišla odpoveď Okresného úradu Bratislava, podľa ktorej bolo konanie na Okresnom úrade Bratislava, pre ktoré bolo predmetné súdne konanie prerušené ešte 1. februára 2017, právoplatne ukončené už 20. januára 2017.

- Dňa 25. júna 2020 okresný súd nariadil pojednávanie na 9. september 2020.

- Dňa 9. septembra 2020 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd uznesením vyhlásil pokračovanie v konaní, pretože dôvod prerušenia odpadol, okresný súd zároveň vykonal šetrenie týkajúce sa dedičského konania po žalobkyni v 1. rade.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

16. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie veci ústavným súdom

18. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 7/1999 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

20. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu

alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

21. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

22. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie účastníka súdneho konania a
- postup samotného súdu.

Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

III.A Právna a faktická zložitosť veci

23. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd podotýka, že určenie vlastníckeho práva k podielu nehnuteľnosti, resp. určenie, že určitý podiel patrí do dedičstva po zosnulom, môže byť zložitá najmä po skutkovej stránke, najmä ak (ako to bolo aj v tomto prípade, pozn.) ide o dedičské konanie ešte pred rokom 1989, keď úradné záznamy k pozemkom neboli vedené dôsledne. Ďalším aspektom, ktorý mohol komplikovať prácu súdu, bol vyšší počet účastníkov na oboch stranách, pričom v priebehu súdneho konania sa počet účastníkov rozšíril o právnych nástupcov tých účastníkov konania, ktorí medzitým zomreli. V tejto súvislosti však ústavný súd konštatuje, že ani tento aspekt nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prieťahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce alebo inými nedostatkami v činnosti súdu vrátane jeho nečinnosti (m. m. I. ÚS 47/96, I. ÚS 173/2017).

III.B Správanie účastníka konania

24. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom. Je zrejmé, že k dĺžke súdneho konania v predmetnej veci prispelo aj to, že v priebehu konania sa rozširoval počet účastníkov konania o právnych nástupcov tých účastníkov, ktorí zomreli. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu, neidentifikoval žiadny postup sťažovateľiek, ktorý by v napadnutom konaní mohol mať negatívny vplyv na dĺžku konania.

III.C Postup okresného súdu v napadnutom konaní

25. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prieťahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Rozhodovanie okresného súdu v predmetnej veci trvá viac ako 21 rokov. Samotná dĺžka rozhodovania v tomto prípade celkom jasne indikuje prieťahy, a to aj preto, lebo z pohľadu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nie je dôležité, či ide o prieťahy objektívneho charakteru.

26. Ústavný súd zároveň podotýka, že z výseku chronológie úkonov okresného súdu uvedeného v bode 11 odôvodnenia tohto nálezu vyplývajú dve závažné pochybenia v činnosti okresného súdu. Prvým je 14 mesačný úsek nečinnosti okresného súdu od 11. novembra 2015 (keď odročil na neurčito pojednávanie pre nedôvodnú námietku zaujatosti), a to až do pojednávania 1. februára 2017. Práve na tomto pojednávaní sa ale okresný súd dopustil ďalšieho pochybenia, a to, že na 3 a pol roka prerušil súdne konanie kvôli konkrétnemu konaniu na Okresnom úrade Bratislava, ktoré ale bolo právoplatne ukončené (20. januára 2017) ešte pred tým, ako došlo k prerušeniu súdneho konania. Ústavný súd v tomto momente už nehodnotil bližšie, či sťažovateľky upozorňovali okresný súd, že odpadol dôvod prerušenia, alebo si to mal súd ustrážiť sám, pretože prerušenie konania bolo v tomto kontexte nezmyselné a zbytočné a dobu tohto prerušenia (približne 42 mesiacov) vyhodnotil ako nečinnosť okresného súdu. Teda bez ohľadu na neprípustnú celkovú dĺžku súdneho konania (21 rokov) posledných päť rokov (od 11. novembra 2015, pozn.) v predmetnom konaní možno vyhodnotiť ako nepretržitú zbytočnú nečinnosť spôsobujúcu priet'ahy v predmetnom súdnom konaní.

27. V napadnutom postupe okresného súdu teda bolo možné identifikovať neodôvodnenú nečinnosť, ktorá v konečnom dôsledku spôsobuje ďalšie zbytočné predĺženie už teraz extrémne dlhotrvajúceho konania, a teda aj predĺženie stavu právnej neistoty sporových strán. Ústavný súd preto konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bolo nevyhnutné v tomto prípade považovať za porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

IV.

Záver

IV.A K bodu 1 výrokovej časti nálezu

28. Na základe skutočností uvedených v predošlej stati ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6

ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 7/1999 porušené boli.

29. Ústavný súd v tomto bode podotýka, že v texte oboch ústavných sťažností (resp. skôr v ich nadpise) sťažovateľky deklarovali aj porušenie čl. 47 ods. 3 ústavy, no predmetný článok nebol uvedený ani v petite ústavných sťažností a možnosť jeho porušenia nevyplýva ani z obsahu samotných ústavných sťažností sťažovateľiek, preto sa jeho potenciálnym porušením ústavný súd nezaoberal.

IV.B K bodu 2 výrokovvej časti nálezu

30. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

31. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

32. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľkám ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov.

IV.C K bodom 3 a 5 výrokovvej časti nálezu

33. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

34. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

35. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

36. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

37. Obe sťažovateľky si uplatnili primerané finančné zadosťučinenie v sume po 10 000 € (t. j. v súčte 20 000 €). Ústavný súd považoval nimi uplatnené sumy za neprimerané, preto im priznal finančné zadosťučinenie vo výške po 3 000 €, t. j. v súčte 6 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), ako aj skutočnosť, že sťažovateľky sa ako právne nástupkyne mohli stať účastníkmi konania až od roku 2014. Prevyšujúcej časti ich ústavných sťažností týkajúcej sa finančného zadosťučinenia teda nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

IV.D K bodu 4 výrokovvej časti nálezu

38.1 Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

38.2 Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

39. Obe sťažovateľky si uplatnili náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním právnou zástupkyňou. Túto náhradu trov konania si uplatnili ešte v ústavných sťažnostiach, pričom ich výšku nevyčíslili a ani netvrdili, že ich právna zástupkyňa je platcom dane z pridanej hodnoty.

40. Ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľiek náhradu trov konania v sume 396,48 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky). Tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Keďže obe sťažovateľky boli zastúpené rovnakou právnou zástupkyňou, ústavný súd prihliadol aj na § 13 ods. 2 vyhlášky (základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb).

41. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľiek (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

V.

42. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu